

روایت شهید چمران از ۱۶ آذر

از آن روز یعنی ۱۶ آذر ۱۳۳۲، ۹۰ سال می‌گذری ولی وقایع آن روز چنان در نظرم مجسم است که گویی همه را به چشم می‌بینم؛ صدای رگبار مسلسل در گوشم طنین می‌اندازد، سکوت موخش بعد از رگبار بدنم را می‌لرزاند، آه بلند و ناله جانکداز مجروحان را در میان این سکوت دردناک می‌شنوم، دانشکده فنی خون‌آلود را در آن روز و روزهای بعد به رای‌العین می‌بینم. آن روز ساکت‌ترین روز‌ها بود و چون شواهد و آثار احتمال وقوع حادثه‌ای را نشان می‌داد، دانشجویان بی‌اندازه آرام و هوشیار بودند که به هیچ وجه بهانه‌ای به دست کودتاجیان حادثه‌ساز ندهند. پس چرا و چگونه دانشگاه گلوله‌باران شد؟ و چطور سه نفر از بهترین دوستان ما، بزرگ‌نیا، قندچی و رضوی به شهادت رسیدند؟ اعمال خائنانه دولت کودتا هر روز بر بغض و کینه مردم می‌افزود و بر آتش خشم و غضب آنان دامن می‌زد، از روز ۱۴ آذر تظاهراتی که در هر گوشه به وقوع می‌پیوست، وسعت گرفت و در بازار و دانشگاه عده‌ای دستگیر شدند. روز ۱۵ آذر مجدداً تظاهرات بی‌سابقه‌ای در دانشگاه و بازار صورت گرفت. در دانشکده‌های پزشکی، حقوق و علوم، دندانپزشکی، تظاهرات موضعی بود و جلوی هر دانشکده مستقلاً انجام می‌گرفت و سرانجام با یورش سربازان خاتمه می‌یافت و عده‌ای دستگیر شدند. در بازار نیز همزمان با تظاهرات دانشجویان، مردم دست به اعتصاب زده شروع به تظاهرات کردند و عده‌ای به وسیله مأموران نظامی گرفتار شدند. ضمناً در تاریخ ۲۴ آبان اعلام شده‌بود نیکسون، معاون رئیس‌جمهور آمریکا از طرف آیزنهاور به ایران می‌آید، نیکسون به ایران می‌آمد تا نتایج «پیروزی سیاسی امیدبخشی که در ایران نصیب قوای طرفدار تثبیت اوضاع و قوای آزادی شده است» (نقل از نقلی آیزنهاور در کنفره آمریکا بعد از کودتای ۲۸ مرداد) را ببیند. دانشجویان مبارز دانشگاه نیز تصمیم گرفتند هنگام ورود نیکسون، ضمن دموستراسیون عظیمی، نفرت و انزجار خود را به دستگاه کودتا و طرفداری خود را از دکتر مصدق نشان دهند. تظاهرات علیه افتتاح مجدد سفارت و اظهار تنفر به دادگاه «حکیم فرموده» همه جا به چشم می‌خورد و وقوع تظاهرات هنگام ورود نیکسون حتمی می‌نمود. ولی این تظاهرات برای دولتیان خیلی گران تمام می‌شد؛ زیر تار و پود مرداد آنها بستگی به کمک سرشار آمریکا داشت. این بود که دستگاه برای خفه کردن مردم و جلوگیری از تظاهرات از ارتکاب هیچ جنایتی انا نداشت. روز ۱۵ آذر یکی از دربانان دانشگاه شیده بود که تلفنی به یکی از افسران گارد دانشگاه دستور می‌رسد «باید دانشجویی را شقه کرد و جلوی در بزرگ دانشگاه آویخت که عبرت همه شود و هنگام ورود نیکسون صداها خفه گردد و جنبیده‌ای نتجنبد...» دولت بغض و کینه شدیدی به دانشگاه داشت؛ زیرا دانشجویان پرچمدار مبارزات ملی بودند و با فعالیت مداوم و موثر خود هیأت حاکمه را به خطر و سقوط تهدید می‌کردند. دولت با خراب کردن سقف بازار و غارت اموال رهبران آن، بازاریان را کم و بیش مجبور به سکوت کرد؛ ولی دانشگاه همچنان خاری در چشم دستگاه می‌خلید و دست از مبارزه برنمی‌داشت و دستگاه همچون درنده خونخواری به کمین نشسته ندان تیز کرده بود که از دانشجویان مبارز دانشگاه انتقام بگیرد؛ انتقامی که عبرت همگان شود. این

بود که به خاطر انتقام از دانشجویان

و به بهانه تظاهرات علیه تجدید رابطه با انگلستان و برای جلوگیری از تظاهرات در مقابل نیکسون جنایت بزرگ هیأت حاکمه ایران در صبح روز دوشنبه ۱۶ آذر ماه ۱۳۳۲ در صحن مقدس دانشگاه به وقوع پیوست.

برای تماشای متن کامل کاورنگذاری اسکن کنید

روایتی از ۱۶ آذر ۱۳۳۲ مقاومت پس از کودتا

شلیک‌شاه

به‌خاطر آمریکا

محسن قزوینی پژوهشگر

هر ساله در سالگرد

کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲،

خاطرات آن واقعه با زگو می‌شود

و تحلیل‌ها و تفسیرهای متعددی

از چرایی و چگونگی وقوع آن بر

زبان می‌آید. گرچه هنوز هم کسانی

هستند که در کودتا بودن یا نبودن آن

اشکال می‌کنند یا بخشی از تقصیرها را به

گردن جریان ملی و امثال مصدق یا کاشانی

می‌اندازند اما همگان در افسوس‌بار بودن آن

حادثه و ظهور یک دیکتاتوری خشن و خائنانسوز

به جای یک دولت نسبتاً ملی توافق نظر دارند.

با وقوع کودتا، موجی از شگفتی و تاسف شدید

در سراسر کشور پدید آمد و نه تنها امید تحقق

مردمسالاری به یأس تبدیل شد، کشور دوباره

و بلکه با وسعت و عمق بیشتری در اختیار

قدرت‌های استعماری قرار گرفت.

با این، یکی از رویدادهایی که کمتر به آن پرداخته

شده، واکنش‌ها و مقاومت‌های مردمی در همان

روزهای پس از کودتاست که واپسین ایستادگی‌های

ملت ایران در برابر استبداد شاهنشاهی و استعمار

خارجی را جلوه‌گر می‌کند.

۶	۱	۹	۳	۸	۲	۴	۷				۷	۴	۲	۸	۵	۳	۹	۱	۶
۴	۳	۷	۱	۵	۲	۶	۸				۹	۵	۱	۶	۳	۷	۱	۵	۳
۳	۵	۲	۸	۴	۷	۱	۶				۶	۳	۸	۶	۳	۷	۱	۵	۳
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۱	۳	۵	۲	۸	۴	۷	۶				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۸	۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶	۴				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۶	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۵	۳	۸	۲	۶	۴	۷	۱				۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲	۶
۴	۷	۱	۵	۳	۸	۲	۶				۶	۳	۷	۹	۱	۵	۳	۸	۲
۳	۸	۲	۴	۷	۱	۵	۳				۸	۱	۳	۵	۲	۶	۴	۷	۱
۲	۶	۴	۷	۱	۵	۳	۸				۳	۷	۹	۱					